

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Пашковської Анни Юріївни
на тему: „Статистичне вивчення середньої освіти в Україні”, подану на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю
08.00.10 – Статистика

1. Актуальність теми дослідження.

Освіта є одним з головних чинників економічного зростання та розвитку країни. Знання, навички та досвід, що отримують учні та студенти під час навчання мають за мету стати головним капіталом та ресурсом економіки. Сучасна система освіти зазнає певних змін – реформуванню підлягає система дошкільної, середньої освіти, змінюються стандарти надання вищої освіти, правила та умови функціонування закладів освіти тощо. Погіршення демографічної ситуації, скорочення народжуваності призвело до зниження конкуренції на ринку освітніх послуг та одночасному скороченню інфраструктури дошкільної та середньої освіти. Зміст сучасної системи освіти здебільшого не відповідає вимогам ринку праці, виникають протиріччя між кількістю та якістю підготовлених фахівців й вимогами ринку праці.

Сучасна система освіти виконує не лише соціальну й культурну функції, що полягають у формуванні соціальної структури суспільства, створенні каналів соціальної мобільності, формуванні системи якостей, що дозволяють людині бути носієм культурної спадщини тощо. Найважливішою функцією системи освіти у ринкових умовах є розвиток продуктивних сил країни, забезпечення якісного трудового потенціалу, підвищення рівня та якості життя населення задля економічного ефекту функціонування держави.

Вх. № 295 від 31.08.2016р.
Вчений секретар Зоріна О.А. елзбл

Таким чином, вирішення такої важливої задачі як удосконалення статистичного забезпечення вивчення системи середньої освіти в Україні для підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень, є своєчасною та актуальною.

Коло задач дослідження, які визначив автор, та їх зміст можна визнати достатніми для розкриття теми та досягнення визначеної мети.

2. Наукова новизна результатів дослідження.

Заслуговує на увагу аналіз напрямів використання статистичних класифікацій в середній освіті, що розширить інформаційне забезпечення дослідження даної сфери (с. 74-75). Це дозволило автору узагальнити існуючі класифікації у системі освіти, виконати порівняльний аналіз структури виду діяльності «Освіта» за КВЕД 009:2005 та 009:2010 (с. 78). Викликає інтерес складена автором система переходу за рівнями освіти до МСКО - 1997 (с. 80).

Певний науково-практичний інтерес представляють запропоновані автором напрямки розширення інформаційної бази забезпечення галузі середньої освіти у системі державної статистики України за рахунок впровадження моніторингу закладів системи середньої освіти (с. 94-95). Автором розроблено організаційну схему інформаційного забезпечення статистичного вивчення середньої освіти в Україні (с. 98), що дозволило обґрунтувати потоки формування інформації в освітній статистиці та розробити напрямки поширення статистичних даних, які базуються на збалансованій програмі публікацій.

Значний науково-практичний інтерес має розроблена у дисертації система показників статистичного вивчення середньої освіти в Україні, яка включає 6 блоків: матеріально-технічне забезпечення; фінансове забезпечення; забезпеченість та рівень викладацького складу; ефективність роботи системи освіти; контингент осіб, що навчаються; якість освіти

(с. 105). Її використання дозволяє враховувати особливості галузі середньої освіти, її соціально-демографічну характеристику, механізм управління, міжнародні критерії якості освіти, принципи соціально-орієнтованої ринкової політики. Викликають інтерес підходи до оцінки стану та розвитку загальної середньої освіти в Україні та її регіонах (с. 118), які узагальнюють низку підходів до комплексного статистичного аналізу стану та розвитку системи середньої освіти.

Автором удосконалено методологічні підходи до поглиблення інформаційного забезпечення статистичного вивчення середньої освіти в Україні шляхом впровадження анкет для керівників закладів освіти та батьків учнів (с. 127). Такий підхід розширює можливості оцінювання рівня забезпеченості всіма видами ресурсів, а також обсягів фінансування середньої освіти фізичними особами. Зокрема, викликають інтерес розроблені автором напрямки моніторингового дослідження загальної середньої освіти (с. 128-129) з розподілом на виробників (заклади освіти) та споживачів (користувачів) освітніх послуг.

Автором виконана кластеризація регіонів України за станом середньої освіти в Україні (с. 144). Відповідно, виокремлено 4 однорідні регіональні зони України, які характеризуються аналогічними тенденціями розвитку середньої освіти та проведена рейтингова оцінка регіонів за інтегральним показником стану середньої освіти. Певний інтерес викликає можливість прийняття управлінських рішень у середній освіті на основі аналізу відхилень між фактичними значеннями інтегрального показника та середнім значенням за країною (с. 147-148).

Теоретико-практичну цінність має запропонований комплекс основних етапів статистичного вивчення середньої освіти в Україні (с. 167-168). Його застосування дозволить розширити інформаційно-статистичну базу за рахунок удосконаленої системи показників; проводити статистичну оцінку у просторовому та часовому вимірі; проводити багатомірне групування регіонів країни за основними показниками середньої освіти; оцінювати вплив

показників на ефективність системи освіти та забезпечити важелі контролю за прийняттям обґрунтованих управлінських рішень.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обсяг і глибина виконаного дослідження цілком достатні для обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, що виносяться на захист. Викладені в роботі висновки базуються на узагальненні дисертантом теоретико-методологічних доробок вітчизняних та зарубіжних вчених за темою, що досліджується, на вивченні сучасних аспектів класифікації закладів системи освіти, на використанні сучасних методів аналізу, моделювання та прогнозування. Усі етапи наукового дослідження виконані на високому теоретичному та методологічному рівні.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації та виносяться на захист.

4. Практичне значення отриманих результатів.

Теоретичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що вони складають цілісне та завершене дослідження, яке вирішує важливе наукове завдання з розробки науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення інформаційно-аналітичного вивчення середньої освіти. Наукова цінність розроблених рекомендацій полягає у удосконаленні методологічних підходів до поглиблення інформаційного забезпечення статистичного вивчення та статистичного аналізу середньої освіти в Україні.

Практична цінність результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність Головного управління статистики у Запорізькій

області (довідка № 08-11/206 від 24.09.2015 р.) та Головного управління статистики у Житомирській області (довідка № 13-08/237 від 17.06.2015 р.). Основні теоретико-методологічні положення та практичні результати досліджень упроваджені у навчальний процес під час викладання нормативної дисципліни “Статистика ринків” при підготовці бакалаврів спеціальності “Прикладна статистика” на кафедрі статистики Національної академії статистики, обліку та аудиту (довідка № 245 від 30.03.2015 р.).

5. Повнота викладу основних результатів і наукових положень в опублікованих працях.

Автореферат і публікації дисертанта в повній мірі відображають основний зміст дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи обговорені на науково-практичних конференціях й достатньо повно представлені в 11 наукових публікаціях, у тому числі у 6 фахових наукових виданнях, з яких 2 публікації – у виданнях, що належать до наукометричних баз даних, 1 - у науковому виданні та 4 публікаціях за матеріалами наукових конференцій загальним обсягом 3,43 друк. арк. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам ВАК та повною мірою відображає наукові результати дослідження.

6. Дискусійні положення.

В цілому дисертація Пашковської А. Ю. написана грамотно, має цілісну структуру і є завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи, глибина та багатоплановість висвітленої теми дослідження свідчать про наукову компетентність здобувача. Висновки за результатами дослідження логічні, аргументовані і внутрішньо збалансовані. Разом з тим, в дисертації є низка дискусійних моментів:

1. Під час аналізу сучасного стану середньої освіти автором використано показник співвідношення кількості учнів та вчителів, виконано

оцінку фактичного його значення в Україні за 2014/15 н.р. (с. 21). Доцільно навести існуючі нормативи такого співвідношення в Україні, міжнародній практиці та надати оцінку відповідності йому фактичного рівня, що склався.

2. Під час обґрунтування взаємозв'язку функцій держави та завдань державної статистики (рис. 1.3.2 на с. 54) доцільно додати функцію контролю за управлінськими рішеннями у сфері середньої освіти. Сутність може полягати у розробці нормативів у системі середньої освіти (кількість загальноосвітніх навчальних закладів на 10000 населення, комплектність класів, навантаження учнями на 1 вчителя тощо) та їх порівняння з фактичними значеннями.

3. Під час проведення кластерного аналізу (с. 143) зазначено, що важливим кроком є обґрунтування множини ознак. Обрана множину ознак необхідно обґрунтувати як за кількісним, так і за якісним складом.

4. Під час побудови множинної регресії (с. 149-150) доцільно було проаналізувати залежності нелінійного типу, а також навести рівняння регресії у стандартизованій формі для визначення ступеня впливу кожного фактору моделі.

5. У системі показників умов функціонування та стратегій закладів середньої освіти (с. 155) доцільно додати блок оцінки рівня кваліфікації викладачів та її підвищення.

Разом з тим наведені зауваження не знижують теоретичної та практичної цінності даної роботи, вони можуть слугувати орієнтирами для подальших наукових досліджень.

7. Загальна оцінка.

Розгляд дисертації та автореферату показав, що наукове дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Результати представленої роботи мають наукову новизну і практичну цінність, базуються на розробленій концептуальній схемі, удосконалюють теоретико-методологічні основи статистичного вивчення та аналізу середньої освіти в Україні.

Представлена до захисту дисертаційна робота, є кваліфікованою науковою працею, виконаною автором самостійно, яка за змістом і оформленням відповідає паспорту спеціальності «Статистика» і вимогам, зазначеним у пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. до дисертацій на отримання наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор Пашковська Анна Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 – статистика.

Офіційний опонент,
кандидат економічних наук,
начальник відділу казначейських
операцій ТОВ «Харвіст Холдинг»
29.08.2016

І. В. Панасенко

Підпис к.е.н., Панасенко І. В. засвідчую
Провідний менеджер з персоналу
ТОВ «Харвіст Холдинг»
29.08.2016

Г. Г. Семенова